

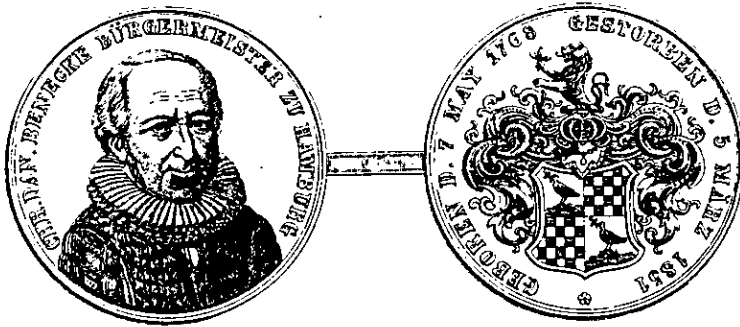
M E M O R I A M

VIRI AMPLISSIMI,

CHRISTIANI DANIELIS BENECKE,

MAGNIFICI NUPER CONSULIS CIVITATIS

HAMBURGENSIS,

CIVIBUS EX AUCTORITATE PUBLICA

COMMENDAT

CHRISTIANUS LEHMANN,

MED. ET. PHIL. D., HIST. NATURAL.

IN GYMNASIO ACADEMICO P. P. O.

HAMBURGI 1853.

Typis Ioannis Augusti Meissneri, Amplissimi Senatus, Gymnasii et Ioanni Typographi.

Regum principumque res gestas monumentis et literis posteritati traditas atque exornatas cognoscere, licet admirationem efficiat legentibus et tacita quadam voluptate eorum animos afficiat, qui majorum gloriam quasi hereditatem sibi ipsis vindicare soleant: majore tamen ac vera jucunditate animos nostros perfundit, eorum vitas perlustrare, qui non generis splendore fortunarumque affluentia quasi ex reliquorum hominum sorte excepti, sed communi plurimorum conditione usi altum illum, in quo steterunt, gradum dignitatis et honorum consecuti sunt et sua virtute et civium studiis. Ita enim exemplo sibi proposito discunt, quid industria, virtute et constantia quispiam adipisci possit, neque suis id viribus majus existimantes idem sese, si modo omnium virium contentione elaborarint, assecuturos con-

fidunt: tum legum et institutorum, quorum aut praeceptis informati sint, aut initia ipsa viderint, ortus et fontes libentissime cognoscunt. Historicorum autem potissimum interest, non ea tantum curare, quae publice gesta sunt, verum etiam privatam perspicere eorum vitam, quorum ope illa perpetrata sint, unde causas rerum magnarum parvas etiam atque occultas investigent. Quae quidem respicientes officio publica auctoritate nobis injuncto satisfaciamus, vitaeque Magnifici nuper mortui Consulis exponenda gratissimam viri optimi memoriam et civibus nostris repraesentemus et posteritati conservatam prodamus.

CHRISTIANUS DANIEL BENECKE
 natus est Mönchsrothii in terris principalibus Ottingo - Spielbergensibus, anno superioris seculi sexagesimo octavo, die mensis Maji septimo. Pater Joannes Jacobus Benecke praefecturae curator, deinde quaestor et iudex primus Mönchsrothii fuit; diem obiit supremum a. 1807 d. 30. m. Januarii. Mater e gente Tröltschia fuit Nördlingensis. Ad legendi scribendique facultatem puerili doctrina a praefectore Mönchsrothiensi et a patris scriba institutus est. Annos natus septem ad aulam maternam et materteram Nördlingam mittitur,

ubi a Beckio Diacono, postea ab avunculo Trölschio Superintendente Christianae doctrinae praëceptis imbutur. Hic ubi quatuor annos exegit, H. G. Hillenbrandii mercatoris defuncti heredibus alumnus in disciplinam Augustam Vindelicorum traditur. Quae in urbe a Gendero, sacerdote cognato, accuratius doctrinam Christianam discit, solemnique eam ritu professus in numerum Christianorum publice recipitur. Quartum post annum dimidio discendae mercaturae tempore exacto, quum societatem illi suam diremissent, Beneckius apud Leichtlinum et Brümerum socios suo ipsorum nomine mercaturam Augustae Vindelicorum instituentes permansit, iustique tirocinii tempus complevit. Tum institoris munus quaerentem Wiedemannus et socii Amstelodamenses asciscunt. Qua in statione quum duos tresve annos operam et scientiam probasset, ad Gerlachii et Sawyeri Amstelodami tabularium transit. Quum vero intelligeret, ad boni mercatoris facultatem et laudem comparandam plurimum valere, varias discere disciplinas gentesque exteras cognovisse, peregrinandi studio ductus, quum de Gallia cogitaret, per Braunsbergium et socios Amstelodamenses Riedio et Charningero, qui erant

navem Bremensem, cui Hillmersius praefectus erat, in Sancto Nazario, Namnetum portu ad Ligeris ostium sito, conscendit Philadelphiamque discedit.

Hic vero Dei, rerum humanarum rectoris et gubernatoris clementissimi, providentia ac sapientia potuit cognosci. Namque illa ipsa res, quae adversissimus casus esse videbatur, salutis ac felicitatis Nostro causa et origo facta est. Ad accipitrum insulas d. 8. m. Decembris navem Bremensem, quae vocabatur Unio, duae Hispanicae naves bellicae minores, quae dicuntur fregatae, adortae captam ad Gaditanum portum deducunt. Nautae et virilis sexus vectores in Sabinam, alteram hostilium navium traducunt. At quum mare procella coorta vehementius concitaretur, scapha, sub ejus navis proram demissa, pervertitur, ut funibus projectis et ita fluctibus extracti naufragi homines admirabili beneficio divino servarentur. Semivivus totoque corpore madefactus in Sabinam Beneckius escendit. Sic aperto ex mortis discrimine, quum undis jam haustus esset, ereptus mox naufragio facto iterum paene fluctibus obruitur. Nam oborta sub promontorium sacrum turbulentissima tempestate, qua Unio, brigga mercatoria, ad litus allisa illico frangitur, naves bellicae aegre servantur. Sine causa

et calceamento sola subucula indutus, relictis in navi sarcinis omnibus atque nummis, in sinum Gaditanum salvus evasit. Captivi ubi in Sabina fregatta inde a die 15. m. Decembr. a. 1793 usque ad diem 11. m. Januar. a. 1794 in custodia habiti sunt, vectores in libertatem restituuntur. Fuit deinde cum magistro navis Gadibus in deversorio, cui ad tres reges nomen erat. Ibi primo tempore ex arca Hanseatica, quae ad tenuitatem nautarum naufragorum pecunia sublevandam instituta erat pro victu cultuque persolvitur. Postea convictor quidam Massiliensis aliquid nummorum ei mutuum dat, unde et lintea vestesque necessarias sibi comparat atque aes alienum contractum, cauponi dissolvit. Paulisper deinde G. Gundelachio mercatori operam collocat, a quo admodum benigne tractatur.

Quum vero Düymus, fregatae Batavae nomine Alliantic, quae Gadibus in statione erat, praefectus cum altera fregatta nomine Waakzamheyd mercatorias naves Amstelodamum praesidii causa comitari jussus, conditionem ei proposuisset, ut secum domum renavigaret, consilio alia in navi in Americam vehendi abjecto d. 3. m. Apr. a. 1796 iter cum Batavo navarcho ingreditur, quod quidem multa incommoda per-

pessus, quibus septentriones versus longo circuitu
uti praefectus coactus est, die 19. m. Jun. tandem
conficit.

Nam duae illae fregatae in portu Olisiponensi,
in quem d. 24. m. Apr. invectae erant, sexaginta
navibus mercatoriis, quas in Teceliam insulam de-
ducerent, in tutelam receptis d. 5. m. Maji solverunt.

Die 20. m. Maji navis significatur, quae longo inter-
jecto spatio eundem quem ipsae cursum tenebat.

Quam Duymus praedatoriam esse suspicans, fregatae
Waakzamheyd praefectum ea de re certiolem facit
eumque hostilem navem consectari jubet. Vix sequi
coeperat, quum classis Francogallica repente in con-
spectum datur, quae navem ipsam Waakzamheyd ado-
ritur. Duymus ut pignantibus opem ferret, cunctis velis
passis advectus est. Mox malo maximo fracto quum
tardius proveheretur, suorum navem, postquam hora
amplius pugnatum est, velis subductis victam hosti
tradi vidit. Quo facto naves mercatoriae quoquo versus
diffugerunt, et dum Francogalli his capiendis occu-
pati fregattam Alliantic effugere non posse forsitan
opinati sunt, haec navis quum interim mare saevis
fluctibus jactaretur, malo fracto ex hostium manibus
feliciter elabatur et d. 20. m. Jun. portum Amsteloda-

mensem invehitur. Ita post varios casus, post tot discrimina rerum ad notas patriaeque vicinas terras Dei beneficio revertit, unde mox bellicis malis crescentibus Hamburgum, in alteram quasi patriam urbem, migrare constituit. Amstelodami W. Königium, patronum veterem atque amicum et Braunschweigium Beneckius adit, consiliumque cum iis communicat mercaturae in America ita condendae, ut pecuniae ab iis datae suaeque fidei traditae ipse rem gereret itaque quaestuosum negotium exercerent. Königius conditionem oblatam accipere haud dubitat. Praeterea C. Zellero, qui ex civitate Namnetum Hamburgum interea iter fecerat, auctor est, ut horum negotiorum suscipiendorum causa secum ineat societatem. Petit igitur ab eo, ut tantundem, quantum ipse pecuniarum Amstelodami, conficiat Hamburgi. Quo facto Eboracum novum se abire et mercaturam sociato nomine instituere velle. Ad quae Zellerus paratum se esse ostendit, si modo necessarias pecunias confecisset.

Interim Beneckius ne tempus perderet, W. Königio et sociis opera sua locata, quum ipse parentes visere cuperet, ad negotia quaedam in interiore Germania procuranda mittitur. Unde

auctumno exeunte Amstelodamum reversus a Zellero, magnis rem difficultatibus impeditam esse certior factus, quum W. Königius et socii annui fructus partem ipsorumque nomine subscribendi potestatem ei obtulissent, gratissimo animo oblatam conditionem accepit.

Verum anno 1795 belli casibus continentisque incolarum navigatione ab Anglis interclusa quaestus faciendi spes et copia imminuitur, et eo jam res adducitur, ut merces ex coloniis advehendae Hamburgo per syrtes arcessantur. Bremam igitur se confert mercesque iterum ac saepius Amstelodamum inde mittendas curat. Unde quum anni ejusdem aestate revertisset, ei cum Königio convenit, ut mercatura, cui ipse praeesset atque Beneckii et sociorum titulus imponeretur, Hamburgi institueretur. Praeter ea vero quae sua parsimonia parta possidebat, opes non habebat: W. Königius et socii modicas in ea re pecunias collocaverant.

Hamburgum ubi d. 17. m. Apr. a. 1796 pervenit, parce ac modice vivens, quod exiguae sane opes postulabant, parvo in deversorio publico ad aquilam dicto, conclavi conducto, ipse sua manu literas ad eos, qui cum Amstelodamensibus mercatoribus literarum juncti

essent commercio, mittendas perscribit, eosque de negotio Hamburgensi certiores facit. Deinde in fidem et clientelam publice receptus rationes negotiaque aliorum procurat, quod quidem ei tam bene procedebat, ut pluribus in dies negotiis occuparetur. Accessit novum commodum: namque die 10. m. Dec. 1806 ius civitatis Hamburgensis consequitur.

Quum autem dies advenisset, qua obligatio pacto cum W. Königio facto contracta tolleretur, anno 1810 cum Westermanno, mercaturae socio fidelissimo, societatem inicit, morte amici quadriennio post diremtam. Tanta vero inter Beneckium et Königium fides constabat, ut unae illius literae satis essent, quibus statueretur, quem ad modum et quae in nominibus et quae debita essent, atque omnis rei ratio Beneckio soli committeretur.

Amicitiam autem familiarissimam contraxerat cum H. Sillemio et H. Texiero mercatoribus, nomine Matthiessenii et Sillemii usis. Qui quum anno 1810 a negotiis recedere decrevissent, cum Beneckio iis convenit, ut ipsum amicis, quibuscum mercaturae necessitudo intercesserat, majorem in modum commendarent. Anno deinde 1814 cum H. Sillemio Petropoli, ubi adhuc vixerat, reverso, et cum Westermanno,

paullo post quidem mortuo, pactionem de societate negotiorum ineunda facit. Titulus, qui fuerat societati, anni insequentis mense **Januario** mutatur, ut jam vocaretur **Sillemii Beneckii sociorum**. Quod quidem pactum postea usque ad finem anni **1827** continuatum, intereaque **Carolus Sillemius** socius receptus est. Quum vero constitutum tempus adesset, simul cum **H. Sillemio**, qui jam antea cum **Hopio** et sociis **Amstelodamensibus**, claris illis per **Europam** mercatoribus, se conjunxerat, a negotiis illis se auspice in utroque terrarum hemisphaerio celebratis, se removit. Quo facto a mercatura, tam prospere tantoque cum honore diu culta, prorsus se abstinuit. Tabularium tamen publicis pecuniis **Russicis** et **Danicis** administrandis una cum sociis a se constitutum retinet, sed ineunte anno **1850** et ab hoc negotio plane recessit.

In hac omni vita, quam in mercatura consumebat, inde ab adolescentia summam praestitit probitatem, rerum omnium modum et ordinem indefessamque industriam. Ad quae quum accederent et mores faciles, amabiles atque vere humani, et mens praestantissima rerum plurimarum scientia exulta, fieri non poterat, quin ob tales ac tantas virtutes debito a civibus honore

ornaretur atque in magna apud eos esset admiratione, id quod manifesto cognitum est illis annis, quum Francogalli urbem nostram occupatam suisque terris adjunctam tenerent. Ad omnes fere honores tum ascendit. Sic factus est consiliarius municipalis m. **Junio 1813** ejusque mensis die nono apud Rüderrum, urbis magistrum cum L. Siemsenio, J. N. Jenquelio, J. G. Stavenhagenio, J. Oppenheimero, L. E. Seylero, H. Droopio, F. D. Biebero collegis sollemni ac recepto jurejurando est adactus. Paulo post lectus est in collegium, quod res ad mercaturam pertinentes administrare ac regere solet itemque de causis ejusdem generis decernens. Et quum iterum anno **1813** a Francogallis oppidum nostrum esset occupatum, cum J. de Chapeaurougio, Jac. Oppenheimero et Mart. Garlibio Sillemio, eodem, qui postea senator, atque Beneckii in consulatu decessor fuit ad Napoleonem Imperatorem, cujus principia tum Dresdae erant, m. **Julio 1813** a magistratu municipali legatus mittitur, qui precibus moveret potentissimum illum Caesarem, ut stipendii Hamburgensibus impositi, quod quidem erat francorum quadringenties octogies, aliquam partem remitteret. Atque huic tanto negotio idonei deligendi erant viri, qui quum

foederatorum populorum armis Napoleonis imperium tandem esset fractum et restitutis reipublicae Hamburgensis legibus atque institutis, Beneckius mansit in commercii deputatione. Quo quidem munere publico non minore cum laude quam commodo civitatis perfunctus d. 13. m. Sept. a. 1815 lectus est in senatum, quam dignitatem virtute partam tanta diligentia, tanta prudentia sustinuit, ut singularem apud cunctos cives suos iniret gratiam omniumque benevolentiam sibi conciliaret diuturnam. Atque hunc fructum curae, operae studiisque sui longe dulcissimum tulit et ad postremos vitae suae annos sibi conservavit.

Inde ab eo fere tempore usque ad viri praestantissimi obitum licuit mihi experiri summam illius voluntatem atque liberalitatem. Etenim dum discendi causa annis 1817—1818 Goettingae inter cives academicos versabar, familiarissime usus eram Beneckio, consulis nostri fratre, qui professor et bibliothecae praefectus et consiliarius aulicus erat. Qui quidem vir doctissimus quum in academia cum patre meo mortuo conjuncte vixisset, expeditissimum mihi ad studia mea juvanda usum bibliothecae publicae benevole concedebat. Anno autem 1818 aestivo tempore Gottinga Hamburgum migrans, commendaticias ab eo literas

ad fratrem ejus accepi, quibus Beneckium cognoscendi facultas mihi facta est. Solebat Noster circulos domi suae habere, ad quos obeundos me quoque saepenumero invitabat. Quibus in circulis paucorum quidem hominum, sed ob id ipsum familiarissimorum nemo erat Beneckio amabilior; et quamvis summa plerumque hilaritate, interdum vero etiam festive et facete dictis uteretur, tamen aegre alicui facere semper maxima cura cavebat. Ruris idem amantissimus et ad pulcherrima quaeque ipsa natura sua ductus, artis quoque botanicae erat studiosissimus. Itaque in amoenissima villa ad Albis ripam sita plantas potissimum speciosas multas colebat, mensibusque hibernis conclave in quo habitabat, selectis plantis et floribus luculenter exornare solebat.

Erat in domo ejus urbana oecus ubi opus diurnum faciebat, tam spatiosus, ut duabus fornacibus, licet ignis usque aleretur, vix satis calefieret. Ibi cuique rerum quas administrabat, parti peculiare erat tabularium, ubi quaecunque eo pertinebant, cuncta asservabantur; quae disponendi ratio ad usum accommodatissima saepe ab eo praedicabatur viroque modi cujusdam et ordinis amanti mirifice placebat. Eodem loco diversae mensae amoenis exornatae stirpibus

collocatae erant. Talium igitur rerum quum Beneckius esset amator et admirator, Jencquelio Senatore mortuo a. 1826 ejus loco ipsum illum praefici consilio, cujus curae hortus botanicus commissus erat, non poterat non esse mihi gratissimum. Idem, quum publicus esset factus hortus, delectos viros, qui eum administrarent, in munere d. 6. m. Dec. a. 1833 constituit, iisque ipse praecerat, donec decretum est, ut quicumque esset protoscholarcha, huic quoque consilio praesideret.

Atque si jam antea, quotiescunque data erat occasio, benevolentiam, qua erat erga hortum botanicum ejusque conditorem, crebro praestiterat, hoc multo etiam magis faciebat, ex quo tempore ipse ei administrando praecerat.

Neque enim tantum, quoties vacabat, hortum ipse visebat, de incrementis ejus rebusque idoneis haec incrementa juvantibus gaudebat, verum etiam quaecunque ad eam rem proponebantur, liberalissime adjuvabat. Licet enim horti administrandi princeps esset, tamen vel instituta, ubi rerum cognitio ipsi non suppetebat, dijudicare atque carpere, vel de rebus, de quibus non nisi is, qui accuratiore doctrina imbu-

tus est, recte judicare potest, suae sententiae nimium tribuere nunquam sibi sumebat.

Tanta quum esset praesidis prudentia et humanitas, fieri non poterat, quin horti botanici celeriter ac laete efflorescerent.

Neque silentio hic praetermittenda optimi viri industria atque liberalitas, qua, quum ingentibus procellis ex mari Germanico irrumpens perniciosus ille aestus marinus de tertio die in quartum diem m. Febr. 1825 aggeres oppositos rupisset ac diruisset, primus eo tempore praefectus Bill- et Ochsenwerderi, quae nunc est camporum uliginosorum praefectura res laborantium adversissimas omnibus modis levabat. Damnum per hanc calamitatem illatum professi erant ejus regionis incolae 229989 marcarum vulgarium, ad quod levandum a viris propter illud detrimentum per vim aquarum importatum delectis praecturae provinciali decreta sunt marcarum vulgarium nonaginta quinque milia. Ex quo jam potest intelligi, quam ingens fuerit calamitas illa, quantaque miseriarum tempestates miseros homines affligerint. Cujus quidem temporis memoria adhuc in mentibus nostris infixæ hæret, neque his proximis seculis ulla delebi-

tur oblivione. Etenim horribilius ac funestius prope nihil cogitari potest, quam quae tum accidit innundantium aquarum furor.

In agro Finckenwerderiano praeter incolarum calamitatem aggeres quoque concussi et afflicti erant. Duobus enim locis funditus divellerant fluctus aggeres: eum aggerem qui ad occidentem spectat, maximam partem solo aequarant. Quinquaginta quinque praeterea aedes ita destructae jacebant, ut inhabitabiles essent. Moorburgensis agger funditus dirutus, aedificia undequadrageinta disturbata; Moorwerderensi aggere a fundamentis everso una casa tota divulsa est. Etiam Rossii, Waltershofii, Veddelii, Klütgenfeldii, Dradenavi insularum habitatores saeva vi fluminis magnopere erant affecti. Imprimis autem Finckenwerderiensium conditio terribili isto casu pessimo erat loco. Nam quum incolae, praecipue agrorum domini, quorum est aggeres tueri et afflictos reficere, hac calamitate ad inopiam redacti privatis sumtibus disjectos aggeres reficere non possent: Beneckius praefectus, ne in summas inciderent miserias, ad hanc potissimum insulam curam et cogitationem contulit. Quapropter ipse continuo in rem praesentem venit et ubique laborantibus et consilio et re

praesto aderat. Itaque in restituendis ejus insulae aggeribus ex pecuniis damnorum compensandorum causa exactis consumtae sunt marcarum vulgarium triginta duo milia septingentae septem in casas autem ibi et Moorburgi reficiendas marcarum vulgarium septem milia quadringentae octoginta. Quod reliquum erat summae, quae praeturae provinciali decreta fuerat, provinciarum singularum incolis, prout calamitatem accepissent, justum in modum distributum est. Qui vero aggeres in reliquis agri Hamburgensis partibus diruti erant, ab ipsis dominis refecti sunt. Quantum nummorum de suo Noster dederit, pro certo quidem dici non potest; verum hoc non dubium est, fuisse permultum, quod ad levandos miseros largitus erat, et ejus maxime studio cura et opera factum esse, ut tantae pecuniae, quantae illo tempore afflictis juven- dis conficiendae erant, brevi tempore colligerentur.

Atque silentio hic non est praetereundum aliud beneficentiae ejus exemplum, quod edidit illo tempore, quum patronus erat gerontocomii in suburbio Sancti Georgii. Namque ad sustentandum valetudinarium, in quo mulieres inopes, annos quinquaginta amplius natae, habitatione et beneficiis sublevantur, annis 1841 et 1844 duos fundos emit, pro quibus marcarum,

gulare consilium et aequam mentem ostenderat assiduamque industriam probaverat, tum inopum et egenorum patronus et fautor libenti animo ac large de bonis, quae divina providentia ipsi obtigerant, in cognatos suos conferebat. Itaque ingenti hominum concursu, coeli etiam serenitate quasi divinitus pietatis significationem evocante, funeris, quo efferebatur, pompa stipata fuit, eodemque tempore navium in portu insignia erant proposita lugubria. Dixerat in aedibus mortui Merckius Senator non sine magna animi commotione; dixit postea ad sepulcrum filius Merckius, cujus baptismo Noster interfuerat sponsor; quibuscum ei praeter cetera monumentum quoque erat commune inter aedis Sancti Jacobi sepulcra in Sancti Georgii suburbio sita. Ad conventum autem civium de more dixit Hallerus Doctor, Senator, ac diligentius et eloquenter de Consulis mortui vita factisque exposuit.

Testamentum resignaverunt vir magnificus Guil. Amsinck, Syndicus, et J. C. Söhle executores, in judicii inferioris conclavi; quod quidem honorificentissimum est testimonium animi hominum amantissimi, quem vivus, quotiescunque occasio data fuerat, comprobarat. Quum enim famulis liberalissime pro-

Hujus igitur viri, quem aequales summa reverentia perinde ac vera caritate colebant, ejusdem memoriam grata etiam posteritas pie celebrabit atque conservabit. Have, pia anima!
